

Nr 139.

Av herr **Lovén m. fl.**, om understöd åt förste postiljonen Johannes Andersson Almén.

Den 18 mars 1907 blev postiljonen Johannes Andersson Almén under tjänstgöring i postkupé å linjen Malmö—Simrishamn utsatt för rån och mordförsök, i det att, då det postförande tåget befann sig mellan Staffanstorps och Djurslöfs stationer, två personer inträngde i postkupén och avlossade revolverskott, av vilka tre träffade Almén i huvudet, varjämte rånarna tillgrepo åt posten anförtrodda värdeförsändelser till belopp av 5,254 kr. 81 öre. Förutom det att Almén genom det honom övergångna våldet råkat i livsfarlig sjukdom, åsamkades honom stadigvarande svårt men å hälsan. Vid röntgenfotografering har nämligen befunnits, att tre kulor kvarsitta i ansiktets djupare delar, (se bil. 1), och han besväras ofta av huvudsmärtor och trötthet.

Genom Torna och Bara häradsrätts utslag den 25 juli 1907, mot vilket utslag besvär ej blivit anförda, ådömdes förövarna av brottet straffarbete på livstiden och förpliktigades bland annat att i skadestånd till Almén utgiva 550 kronor samt 300 kronor årligen för minskad arbetsförtjänst. Enär de dömda saknade tillgångar, har Almén icke tillgodokommit något av vad honom blivit tillerkänt.

Efter postrånet åtnjöt Almén på grund av det honom övergångna våldet tjänstledighet tiden ^{19/3} 1907—^{31/12} 1909. Den 1 januari 1910 återinträdde Almén i tjänstgöring och placerades såsom t. f. förste postiljon inom samma postkupé, där han tjänstgjorde vid postrånet. Den 1 april 1910 befordrades Almén till förste postiljon med samma tjänstgöring som förut, och numera tjänstgör Almén som förste postiljon å linjen Malmö—Genarp.

Det torde synas billigt och rättvist, att Almén av statsmedel hålles i någon mån skadeslös för det honom tillskyndade lidandet och de minskade biinkomster och ökade utgifter han genom det i postverkets tjänst undergångna våldet åsamkats.

Så har emellertid inte skett. Hos kungl. generalpoststyrelsen ansökte Almén om skadestånd av statsmedel, men vid föredragning av

ärendet den 27 september 1912 avslogs detsamma av kungl. generalpoststyrelsen.

Vid 1913 års riksdag väckte ledamöterna av första kammaren herrar Fritz Hallberg och A. Antonsson motion om understöd åt Almén. Riksdagen avslog emellertid motionen, närmast därför att motionärerna icke förebragt någon utredning angående den minskning i biinkomster som Almén till följd av sina nedsatta kroppskrafter nu måste vidkännas, samt att han efter postrånet erhållit förhöjd avlöning på grund av vunnit befordran.

Att generalpoststyrelsen avslog Alméns ansökan om skadestånd av statsmedel är så mycket mera anmärkningsvärt, som generalpoststyrelsen tidigare hos Kungl. Maj:t förordat statsunderstöd åt i postverkets tjänst skadade personer.

Ett par sådana fall skola här anföras.

Vid arbete i filialpostkontorets lokal vid Linnégatan i Stockholm den 4 maj 1905 exploderade en försändelse, med vilken postbetjänt Johan Gottfrid Sundvall var sysselsatt. Utom Sundvall skadades i samma lokal sysselsatte postbetjänten Jacob Bernhard Åsbrink. Sundvall och Åsbrink erhöilo skador å ansikte och händer samt ögonen och vårdades å sjukhus från $\frac{4}{5}$ — $\frac{15}{7}$ 1905. Sundvall ansökte hos postdirektören i Stockholm om ersättning av postverket. Kungl. generalpoststyrelsen hemställde hos Kungl. Maj:t om understöd åt båda, Sundvall med 135 kronor och Åsbrink med 45 kronor om året. Vidare hemställde generalpoststyrelsen om understöd av 200 kronor årligen åt förre matrosen Anders Petter Holmstedt, som den 20 december 1902 drabbats av olyckshändelse under arbete i postverkets tjänst å postångfartyget »Öland». Generalpoststyrelsens hemställan om understöd åt dessa tre bifölls av Kungl. Maj:t, som i proposition till 1906 års riksdag föreslog riksdagen att bevilja de understöd som av generalpoststyrelsen begärts. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts proposition.

Motiven för ersättning åt dessa båda skadade anfördes av generalpoststyrelsen vara de, att Sundvall icke vidare kunde, såsom före olyckan, vid sidan av sin posttjänstgöring syssla med skoarbete, varav han dittills vetat förskaffa sig en biinkomst, samt att riksförsäkringsanstalten förklarar, att, därest de skador, som tillfogats Sundvall och Åsbrink, skulle hava bedömts jämlikt bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, de årliga livräntor, som skulle hava tillkommit Sundvall och Åsbrink, skulle hava uppgått för

Sundvall till 135 kronor och för Åsbrink till 45 kronor om året, motsvarande nedsättning i arbetsförmågan för Sundvall med 45 % och för Åsbrink med 15 % av normal arbetsförmåga.

Båda dessa här omförmälda postbetjante återgingo efter olyckshändelsen i postverkets tjänst, men styrelsen ansåg dock, i likhet med postdirektören, att verkets ersättningsskyldighet borde sträcka sig något längre, så att de av olyckan vid unga år drabbade postfunktionärerna i någon mån gottgjordes för iråkad oförmögenhet att vid sidan av sin postanställning genom arbete i enskild tjänst förskaffa sig välbehövlig tillökning i årsinkomst.

Då generalpoststyrelsen, Kungl. Maj:t och riksdagen ansågo dessa här ovan nämnda postbetjante vara förtjänta av understöd, torde än starkare skäl föreligga för att Almén kommer i åtnjutande av ersättning av statsmedel för undergången lidande och minskade biinkomster.

Vid postrånet var Almén utsatt för överhängande livsfara och svävade lång tid därefter mellan liv och död. Under rannsaking med de för postrånet häktade personerna erkände dessa var för sig, att de vid planläggningen av rånet överenskommit om att icke åsamka Almén någon skada till liv och lem, om han godvilligt ville låta binda sig och icke satte sig till motvärn. Utan att tänka på sig själv, sitt eget liv och sin familj, gjorde emellertid Almén, vad hans plikt bjöd honom; han kämpade modigt för att freda de i postverkets vård anförtrödda ekonomiska värdena. Det var nu som postrånarna grepo till våld och försökte beröva Almén livet för att kunna röva de avsevärda summor, som voro i hans vård. Postkupéens utseende vid framkomsten till Malmö efter det våldet förövats vittnade om den hjältemodiga strid, som Almén utkämpat mot våldsverkarna, och de tre revolverkulor, som Almén ännu bär i sitt huvud, påminna honom städse om den livsfara, vari han svävat, och den nedsättning i kroppskrafter, som han vid händelsen ådrog sig. Hade Almén varit pliktförgäten och icke trots livsfara för ögonen försvarat de i hans vård anförtrödda försändelserna, hade han nog ännu i dag varit fullt tjänsteduglig och besparats de lidanden och obehag som nu komma att följa honom så länge han lever. Det var icke små summor som postrånarna försökte komma åt. Cirka 18,000 kr. medföljde postkupén i kontanter, därav i en enda försändelse 15,000 kronor. Endast räntan å sistnämnda summa utgör efter 5 procent årligen 750 kronor.

Visserligen har Almén icke på grund av det honom övergångna våldet fått vidkännas nämnvärt avdrag på sin avlöning under den tid

han varit urståndsatt att tjänstgöra och fullgör han numera samma tjänsteåligganden som förut. Men hans kroppskrafter äro, som förut nämnts, nedsatta, och han förmår icke vidare att såsom förut vid sidan av sin postanställning genom hantverk förskaffa sig välbehövlig tillökning i årsinkomsten.

Att icke, såsom statsutskottet anförde för sitt avslagsyrkande 1913, Almén kan förete någon utredning angående den exakta minskning i sina biinkomster han lidit, beror därpå, att Almén icke fört några anteckningar över denna biinkomst. Före det honom övergångna våldet sysslade han emellertid med skomakeriarbete i hemmet på lediga stunder, och att han helt måst upphöra därmed torde innebära en rätt avsevärd minskning i hans totala årsinkomster, även om han endast vore i stånd utföra dylikt arbete för den egna familjens behov. Dessutom kan han icke utföra de arbeten inom hemmet, som annars tillkommer en familjeförsörjare i Alméns ställning, såsom vedhuggning och dylikt. Då Almén under sin krafts dagar utförde dessa arbeten, var det honom en god ekonomisk hjälp. Så mycket svårare måste det vara nu, under de för den mindre löntagaren så bekymmersamma ekonomiska tiderna. Approximativt torde de minskade biinkomster, som Almén fått vidkännas på grund av det i hans tjänst honom övergångna våldet, utan överdrift kunna uppskattas till 3—400 kronor årligen.

Att, som statsutskottet 1913 säger, »Almén efter postrånet erhållit förhöjd avlöning på grund av vunnen befordran», är riktigt så tillvida, att Almén, som vid rånet var t. f. förste postiljon med ett förhöjt arvode av 15 kronor i månaden, sedermera i tur och ordning befordrats till ordinarie, vilken tjänstegrad infördes vid postverket den 1 januari 1910. Den 1 januari 1908 erhöles alla posttjänstemän av lägre grad 300 kronors förhöjning årligen till följd av stegrat pris på livsförnödenheter, och helt naturligt kom även Almén i åtnjutande av denna förmån. De reella merinkomsterna till följd av vunnen befordran uppgick för Almén allenast till 1 krona och 35 öre per månad.

Enligt vidfogat läkareintyg (bilaga 2) är Alméns vänstra öga svårt skadat, så att synen på detta är nästan borta och är Almén således 20 procent invalid.

Därest de skador som tillfogats Almén skulle hava bedömts jämlikt bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete av den 17 juni 1916, skulle den årliga livränta, som skulle hava tillkommit Almén, hava uppgått till 360 kronor årligen, mot-

svarande nedsättning i arbetsförmågan för Almén med 20 procent av normal arbetsförmåga.

Det är dessutom ovisst, huru länge hans hälsotillstånd medgiver hans fortsatta tjänstgöring inom postverket. Ingen försäkringsinrättning har funnits villig att ens mot förhöjd premie bevilja Almén livförsäkring eller livränta. Reglementet i den pensionsinrättning, vari Almén är delägare, föreskriver också, att den som är sjuk — av sjukdom eller olycksfall — under 5 år är skyldig avgå ur tjänsten med endast 75 procent av verkliga pensionsbeloppet. Även om man kan förutsätta, att riksdagen vore villig att ekonomiskt träda emellan, därest Almén nödgas avgå i förtid ur sin tjänst, torde det vara till såväl statens som Alméns fördel, om han fortfarande kan upprätthålla sin tjänst. Och att ingenting kan vara mera ägnat att stärka livsmodet och intresset för tjänsten än vetskapen om att visat mod, rådighet och sinnesnärvaro uppskattas av vederbörande arbetsgivare; i detta fall statsmakterna, torde vara väl bekant för alla.

Att Almén, så snart han kände krafterna återvända, anmälde sig att återupptaga sin tjänstgöring, torde icke utgöra något hinder för understöds utgående, utan snarare tvärtom. Det lider intet tvivel, att en person som varit mindre samvetsgrann och intresserad för sin tjänst än Almén mycket väl kunnat utan tjänstgöring uppbära sin lön under en följd av år eller för all framtid, enär läkarna samt och synnerligen på det bestämdaste avrådde Almén från att återinträda i tjänstgöring. Professorn i rättsmedicin H. Bendz i Lund, som av rättens ordförande vid ett tillfälle var tillkallad för att yttra sig om eventuellt framtida men för Almén på grund av det honom övergångna våldet, uttalade sig efter avlagd vittnesed och på särskild fråga av rättens ordförande, att Almén icke borde återtaga sin tjänstgöring, enär det kunde medföra stor livsfara. Det är icke någon liten summa, som Almén genom sin energi att ovillkorligen vilja ånyo tjänstgöra intjänat till statsverket. Och även detta nit och samvetsgrannhet bör räknas honom till förtjänst, när riksdagen nu går att pröva hans sak.

Under rättegången om postrånet blev Almén av rättens ordförande uppmanad att fixera den summa, han begärde i ersättning för den skada som tillfogats honom. Han begärde då endast att utfå den förlust i biinkomster, som åsamkats honom genom övervåldet och vilken summa han beräknade till 300 kronor årligen. Rättens ordförande replikerade då: »Det var minsann måttliga anspråk». Även allmänheten visade

Almén ett livligt erkännande för hans mod och rådighet, dels i form av brev, dels i form av smärre penningebelopp.

Det å Almén övergångna våldet och den livsfara vari han svävade vid tillfället ifråga har nu snart fallit i glömska. Men fast det är nu flera år sedan detta brutala våld ägde rum, torde det icke vara försent, att staten visar sin erkänsla i form av understöd åt en plikttrogen tjänare, som med sitt liv som insats icke ville svika sin plikt.

Lika starkt som vår rättskänsla uppröres, när någon tjänsteman sviker sin plikt och tillägnar sig anförtrodda medel, vilket brott ju också av lagen strängt straffas, bör vår rättskänsla mana oss att visa vår erkänsla, när en tjänsteman, icke ens med döden för ögonen, ett enda ögonblick tänker svika sin plikt. De lidanden, Almén åsamkats, kunna icke göras om intet genom penningar, men de direkta ekonomiska förluster, han måst underkasta sig, torde det vara statens skyldighet att ersätta. Det är för att den allmänna rättskänslan skall bliva tillfredsställd, som vi drista oss ånyo draga denna sak under riksdagens prövning.

Almén är i sin tjänstgöring synnerligt väl vitsordad, och enär han icke kunnat av de därtill förpliktade utfå något av vad honom som skadestånd och som ersättning för minskad arbetsförtjänst tillerkänts, synes det överensstämma med rättvisa och billighet, att staten i någon mån håller honom skadslös för den olycka, han i sin tjänstgöring ofrivilligt iråkat.

Vi tillåta oss alltså hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, antingen att understöd beredes Almén å postverkets pensionsstat med 300 kronor om året eller lika med vad honom av domstol tillerkänts för minskad arbetsförtjänst, räknat från och med år 1907, eller ock att ett understödsbelopp en gång för alla av 3,000 kronor å postverkets stat åt honom utbetalas.

Stockholm den 26 januari 1918.

<i>Carl Lovén.</i>	<i>G. Nilsson,</i>	<i>O. H. Waldén.</i>
<i>Joh. Nilsson.</i>	Kristianstad.	<i>Aug. Sävström.</i>
<i>M. Chr. Jensen.</i>	<i>A. J. Andersson.</i>	<i>Henning Leo.</i>
<i>Axel Gylfe.</i>	<i>C. R. Jansson.</i>	<i>Helge Bäcklund.</i>
<i>Anders Anderson</i>	<i>Johan Jönsson.</i>	
i Råstock.		

Bilaga 1.

(En Röntgenfotografi, varå 3 kulor synas, överlämnas till utskottet.)

Bilaga 2.

Förste postiljonen Johannes Almén har i mars 1907 genom en skottskada i vänstra tinningen fått vänstra synnerven svårt skadad, hvarigenom synen på detta öga numera är nästan borta. Ögat förmår ej fixera centralt, vid excentrisk fixation är synskärpan endast ungefär $\frac{1}{50}$.

Höger öga är normalt.

Detta varder härmed på heder och samvete intygat.

Malmö $\frac{4}{1}$ 1918.

Johan Holmström.

Med. d:r, leg. läkare.
